

Una porta a la cultura i el coneixement

La Biblioteca Pública de Girona
fa 175 anys

**Joan Ventura i Brugulat
Carme Renedo i Puig**

CRÒNICA COMMEMORATIVA DELS DARRERS VINT-I-CINC ANYS (1998/2023).
DE COM LA BIBLIOTECA PÚBLICA DE GIRONA A LA CASA DE CULTURA ES
TRASLLADA I EVOLUCIONA PER SER LA BIBLIOTECA CARLES RAHOLA.

Una porta a la cultura i el coneixement

La Biblioteca Pública de Girona fa 175 anys

Una porta a la cultura i el coneixement

La Biblioteca Pública de Girona
fa 175 anys

**Joan Ventura Brugulat
Carme Renedo i Puig**

CRÒNICA COMMEMORATIVA DELS DARRERS VINT-I-CINC ANYS (1998/2023).
DE COM LA BIBLIOTECA PÚBLICA DE GIRONA A LA CASA DE CULTURA ES
TRASLLADA I EVOLUCIONA PER SER LA BIBLIOTECA CARLES RAHOLA.

Ventura Brugulat, Joan

Una porta a la cultura i el coneixement: La Biblioteca Pública de Girona fa 175 anys / Joan Ventura Brugulat, Carme Renedo i Puig.
— Girona : Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, 2023.
— 51 pàgines, 2 pàgines no numerades ; 16 cm

I. Renedo i Puig, Carme II. Girona (Catalunya. Província) - Servei de Biblioteques

1. Biblioteca Pública de Girona - Història - Assaigs, conferències, etc.
027(467.1 Gi Girona)

© Joan Ventura Brugulat i Carme Renedo i Puig

© D'aquesta edició: Diputació de Girona

Diputació de Girona
Biblioteques

Correcció lingüística: Serveis Lingüístics de la Diputació de Girona

Disseny: Xavier Roqueta

Maquetació: Florentí Morante

Tipografia: Helvetica

Format: en octau, 105 x 154 mm

Interior imprès a 4 + 4 tintes. Paper òfset de 100 g.

Enquadernació en rústica cosida.

Tiratge: 500 exemplars

Impressió: Impremta Aubert

Dipòsit legal: GI 985-2023

Escrit, corregit, editat i imprès a Catalunya.

Dedicat al Sr. Enric Mirambell i a totes les persones
que han treballat, amb genuïna vocació de servei
públic, a la Biblioteca Pública de Girona
al llarg de la seva història.

Una porta a la cultura i el coneixement

La Biblioteca Pública de Girona fa 175 anys

A Girona fa 175 anys que hi ha biblioteca i, des del Nadal del 2014, es disposa de la Carles Rahola, la més gran de les biblioteques públiques de Catalunya. Al carrer d'Emili Grahit, sobre el que havien estat les antigues casernes, s'aixeca l'edifici de la biblioteca, de tres plantes i un semisoterrani. En total, són 7.055 m² útils i un fons de més de 255.000 documents (sense comptar diaris i revistes), entre els quals destaca el fons antic, de prop de 47.000 obres entre incunables, goigs, gravats, manuscrits, mapes, partitures...

L'any 1998, amb motiu del 150è aniversari de la biblioteca de Girona, l'historiador i cronista de la ciutat Enric Mirambell Belloc (Girona, 1922-2020) va pronunciar una conferència sobre l'efemèride que va ser re-

collida en el llibret *Un segle i mig d'història de la Biblioteca Pública de Girona*. Mirambell, que va ser-ne el director de 1949 a 1987, explica les vicissituds de la gestació de la biblioteca fins a arribar el 1951 a la Casa de Cultura, on va poder anar organitzant tot el fons històric, ampliar la col·lecció i adaptar-se als nous temps.

La primera constància que hi ha de la biblioteca de Girona és de 1848. Es va instal·lar al carrer de la Força, a l'Institut Vell (antic convent de caputxins i ara Museu d'Història de Girona). Segons Mirambell, l'objectiu fundacional de la biblioteca no era la promoció de la lectura sinó «el salvament i la conservació del fons bibliogràfic que estava en perill de perdre's i part del qual ja s'havia dispersat». El fons inicial va ser de 4.541 llibres, procedents del fons de la Biblioteca del Monestir de Sant Feliu de Guíxols (desamortització de Mendizábal de 1835). Deu anys més tard ja comptava amb 7.140 volums i la biblioteca es va obrir al públic en general.

L'organisme va néixer com a biblioteca provincial i de titularitat estatal, i encara ho és. El 1945 es va signar un conveni segons el qual l'Estat aportava el fons i es feia càrrec, en part, de les obres d'adaptació del trasllat a l'edifici de l'antic Hospici, ja que les va executar personal de la Diputació, que també aportava el local. L'Ajuntament va cedir els llibres i el mobiliari de la clausurada biblioteca municipal de la Rambla.

El 1980, per reial decret, la gestió de la «Biblioteca Provincial» va ser traspassada a la Generalitat de Catalunya, i la institució va deixar de dependre en el seu dia a dia de Madrid. Des dels anys vuitanta, doncs, la biblioteca és gestionada per la Generalitat i forma part del Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

Enric Mirambell va començar a treballar al carrer de la Força quan ni tan sols hi havia bolígrafs i es va jubilar quan es van començar a introduir els ordinadors. Abans que ell hi arribés, de fet, almenys des de març de 1902, la biblioteca ja disposava d'un llibre de registre. El primer llibre registrat va ser *D. Ramón de la Cruz y sus sainetes*, d'Emilio Cotarelo y Mori (Madrid, 1899), obra que ja no figura al catàleg de la biblioteca. El darrer llibre registrat, amb el número 142.451, es va entrar l'abril de 1998, i va ser una donació: *Háblales a tus hijos, Israel*, de Pedro Latorre (Bilbao, 1987). Aquest sí que encara està a disposició del públic. La informatització dels catàlegs de les biblioteques públiques de titularitat estatal es va iniciar el 1987 i el 1991 arribava a la biblioteca gironina. És significatiu i curiós que durant set anys convisquessin el vell llibre de registre i el catàleg informatitzat. Les maneres tradicionals de fer sovint es resisteixen a ser substituïdes.

Des de 1987, quan Mirambell es va jubilar després de trenta-vuit anys de servei, la biblioteca ha tingut quatre directores: Teresa Garcia Panadès (Barcelona, 1948), Lourdes Reyes Camps (Barcelona, 1961), Sílvia

Sanahuja Ensesa (Girona, 1981) i l'actual, Maria Àngels Prat Masferrer (Arbúcies, 1960). Als anys trenta, abans de la Guerra Civil, Maria Antònia Corrales va ser la primera dona que va ocupar la direcció de l'entitat.

1987-1999: La lenta adaptació a un món que canvia ràpidament

Teresa Garcia Panadès va succeir Mirambell l'1 de setembre de 1987 i va ostentar la direcció de la biblioteca durant vint-i-cinc anys. Es va trobar amb una biblioteca ben organitzada que s'havia d'anar modernitzant.

En aquells moments, el 1987, l'equip estava format per dotze persones (tres bibliotecaris, sis auxiliars de biblioteca i tres subalterns). La biblioteca rebia al voltant de 100.000 visitants anuals (369 al dia) i es consultaven 105.000 llibres a sala, però els préstecs no arribaven a 14.200 (una mitjana de 54 documents per dia).

Hi havia dues sales de lectura per a adults i una de petita per als investigadors, i també l'hemeroteca, la sala infantil, espais interns de treball i el gran magatzem. Tot plegat, volia dir que només un 20 % de l'espai estava obert al públic. La configuració de les sales responia a una tradició bibliotecària molt llarga focalitzada en la salvaguarda del fons.

A les sales, al llarg del perímetre de les parets, hi havia prestatgeries de fusta amb llibres, la majoria dels quals eren de consulta i de diferents temàtiques, força envellits pels anys i l'ús. Els espais centrals eren ocupats per llargues taules de fusta amb llums de sobre-
taula de llautó i cinc cadires a cada banda amb respallers arrodonits. Al fons, uns enormes catàlegs, també de fusta, contenien milions de fitxes, manuscrites o a màquina: catàleg d'autors, de matèries, topogràfic... Tots en castellà.

L'oferta documental de les sales era migrada. Durant anys, la major part del fons nou es col·locava als magatzems. L'usuari havia de cercar als catàlegs la informació del llibre que volia consultar, omplir una fitxa multicòpia amb les dades del llibre i lliurar la fitxa al personal del taulell. Aquest dipositava la fitxa en una cinta transportadora que, després de travessar el pati, arribava a la planta baixa del magatzem. Allà, un bidell cercava el llibre en una de les plantes i el feia arribar a la sala pel mateix mecanisme. En el millor dels casos, aquesta operació comportava quinze minuts d'espera; en el pitjor, quaranta-cinc minuts o una hora. I això quan no hi havia hagut cap error o confusió en omplir la fitxa o en llegir-la: si el que sortia de l'enginy mecànic no era el que l'usuari volia, calia recomençar el procés.

El 1987 es va iniciar un catàleg alfabètic en català, en consonància amb els nous temps (feia quatre anys

de l'aprovació de la Llei de normalització lingüística). Paradoxalment, es va mantenir el catàleg en castellà: una duplicitat i un esforç redundant que no van acabar fins que els catàlegs manuals van ser deixats de banda, ja ben fonamentada l'automatització de la gestió bibliotecària.

En aquells moments, per fer-se el carnet de la biblioteca calia o bé presentar un aval o bé dipositar una fiança, a criteri de la direcció. L'any 1994, amb relació al 1987, la biblioteca doblava el nombre d'usuaris (206.000, 731 diaris), però mantenia un nombre similar de préstecs (14.224 documents l'any).

L'any 1995, l'editorial del diari *El Punt* del diumenge 3 de desembre deia: «[...] Unes obres de reforma tan necessàries com inoportunes a hores d'ara, amb el curs acadèmic bastant avançat i els exàmens passada la cantonada. El Ministeri de Cultura, responsable històric de la biblioteca i ara també de la reforma, s'ha desentès de totes dues coses i no ha procurat ajustar els terminis d'obres al funcionament regular de la biblioteca. De fet, és una mostra més que aquesta inèrcia de competències no pot continuar. Mentrestant, la Generalitat, que assumeix la gestió de la biblioteca, tampoc no pot fer més del que fa, per la perseverança del lligam ministerial, i encara sort que, en previsió d'aquests quatre mesos de serveis mínims, ha decidit treure dels magatzems a la prestatgeria entre 25.000 i 27.000 documents en diferents suports

[...] Més enllà d'aquests quatre mesos de restriccions, la qüestió de fons és si la reforma millorarà realment el servei [...] Com ha dit algú, no necessita una reforma, necessita una revolució».

El 1995 el Ministeri de Cultura va sufragar les obres per convertir cadascuna de les set plantes del magatzem en un sector independent. L'actuació perseguia garantir que en cas d'incendi l'escala del magatzem no actués com a xemeneia i no ajudés a propagar el foc. El pressupost era de 27 milions de pessetes. Com que la major part de la col·lecció s'ubicava als magatzems, les obres van obligar a tancar la biblioteca. Es va habilitar un espai a la sala infantil per a la consulta de diccionaris, enciclopèdies, revistes i diaris mentre van durar les obres.

Girona, en aquells moments, únicament tenia dues biblioteques: la de la Casa de Cultura i la de La Caixa, que només obria a la tarda, perquè la bibliotecària titular s'havia jubilat.

El Departament de Cultura va optar per aprofitar el tancament per fer, sota la direcció del Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona, una primera reforma de la biblioteca, en espera d'un nou projecte.

Es va fer una tria del fons del magatzem per portarlo a sala i informatitzar-lo. També es va aprofitar per fer neteja del magatzem, on hi havia tant caixes de llibres per catalogar com mobiliari inútil i maquinària espatllada o en desús.

Per poder ubicar a les sales 25.000 documents, de lliure accés, calia sacrificar punts de lectura. Per això es van retirar moltes de les llargues taules —i les cadires corresponents— i en el seu lloc es van col·locar prestatgeries industrials en bateria. La major part de les obres que hi havia a la sala van anar al magatzem. I, per primera vegada, s'exposava una bona col·lecció de novel·les i audiovisuals, tot classificat per gèneres i en accés lliure a més d'un fons actualitzat de llibres de coneixements. També es va innovar la presentació de la premsa diària: es podien consultar publicacions de més d'un mes sense haver de demanar-les al magatzem. I a partir d'aquell moment, es va permetre el préstec de revistes.

També es van pintar les sales; es van comprar prestatgeries metàl·liques per a llibres i prestatgeries específiques per a revistes, expositors per als audiovisuals, mobiliari infantil i armaris guarda-roba; es van instal·lar arcs antifurt i estacions per magnetitzar i desmagnetitzar els documents de préstec; es va fer una rampa de fusta per accedir a la sala infantil; es van canviar instal·lacions elèctriques... La Generalitat hi va esmerçar més de 5 milions de pessetes.

La remodelació de la biblioteca no va estar exempta de crítiques dictades per la nostàlgia de la imatge dels lectors il·luminats pels llums de llautó o per les necessitats d'espai dels estudiants (la Univer-

Fons audiovisual de la biblioteca de la Casa de Cultura. (ARXIU BIBLIOTECA)

sitat de Girona feia poc que havia començat a millorar els seus serveis bibliotecaris).

Amb tot, la remodelació de la biblioteca va aconseguir doblar el nombre de préstecs l'any següent (dels 50 préstecs diaris del 1994 als 108 del 1996) i, malgrat la reducció dels punts de lectura, els usuaris diaris van créixer de 731 a 893. Com a dada curiosa, a les estadístiques van deixar de comptabilitzar-se les consultes de fons perquè —es diu a la memòria— «el lliure accés, molt utilitzat, ho fa impossible».

La nova concepció de la biblioteca pública que s'anava imposant propiciava, doncs, un augment de l'ús ciutadà i evidenciava que les instal·lacions, que d'origen eren àmplies i generoses, resultaven del tot insuficients.

2000-2005: El projecte fallit

A finals del 1999, el president de la Diputació de Girona, Carles Páramo, davant la paràlisi institucional, va convocar una reunió a tres bandes, amb l'alcalde de Girona, Joaquim Nadal, i el secretari general de Cultura, Miguel Ángel Cortés. La reunió va tenir lloc el 30 de desembre de 1999 i va ser fructífera: l'Estat es va comprometre a fer-se càrrec de les obres de la nova biblioteca a la mateixa Casa de Cultura.

Pocs mesos després, a finals de març del 2000, tècnics del Ministeri de Cultura van visitar la ciutat per iniciar el procés del nou projecte. Avançaven una primera xifra d'inversió d'uns 1.500 milions de pessetes per construir una biblioteca d'entre 5.000 i 6.000 m² a la Casa de Cultura.

Un any més tard, el Ple de la Diputació, en la sessió del 27 de març, va desafectar més de 7.000 m² de l'ala dreta de l'edifici de l'Hospici. L'Estat es va comprometre a destinar 20 milions de pessetes en el pressupost del 2001 per a la redacció del projecte arquitectònic. La nova biblioteca semblava que anava de debò.

Tot i això, o precisament per això, i per entendre que fins a la inauguració encara caldria esperar uns anys, a finals de maig del 2000 els treballadors de la biblioteca van iniciar una petita campanya per demanar millores en les condicions laborals: ampliació de la plantilla i inversions. Un editorial del *Diari de Girona*, al

juliol, descrivia la situació en aquests termes: «la Biblioteca Pública de Girona, de titularitat estatal, no disposa de la necessària connexió a Internet, hi ha molts fons sense informatitzar, els llibres estan atroïnats i manca l'aire condicionat. Qualsevol ciutadà que visiti l'edifici de la Diputació de Girona al carrer Pompeu Fabra, es trobarà un escenari de llibres desordenats, una temperatura pròxima als 35 graus i pudors marejants procedents d'una fossa sèptica. Tota una invitació a no tornar-hi». Els treballadors van recollir més d'un miler de firmes de suport entre els usuaris.

L'octubre d'aquell mateix any, la Generalitat de Catalunya va instal·lar aire condicionat a la biblioteca i l'any següent es va habilitar la màquina d'autoprés-tec.

Gradualment, la plantilla va anar creixent, de manera que, el març de l'any 2002, la biblioteca podia mantenir la porta oberta als migdies, tot i que no va ser fins al 2005 que també va poder obrir els dissabtes al matí.

Els anys 2000 i 2001 es van succeir les notícies sobre les quantitats milionàries que invertiria l'Estat a Girona en la construcció de la nova biblioteca i sobre les dates possibles de la seva inauguració: primer es parlava del 2003 i del 2005, i finalment es va acabar per no posar-hi data.

En realitat, fins al BOE del 3 de juny de 2003 no es va publicar el concurs per a l'adjudicació del contracte

per redactar el projecte i la direcció d'obres de la nova biblioteca, que va ser concedit a Miguel Ángel Verdagué Martín i Malena Aguerrebehere Hombravella. No es va tractar d'un concurs d'idees, i l'opinió del Departament de Cultura va ser totalment menystinguda i ignorada en la tria de l'equip redactor.

El juliol de 2003 la biblioteca va disposar, per fi, d'una pàgina web, tot i que compartida entre les tres biblioteques catalanes de titularitat estatal. L'any 2004, va poder proporcionar l'accés a Internet als usuaris. Ja feia vuit anys que la Diputació de Girona havia començat a instal·lar la connexió a Internet a les biblioteques municipals, i aquestes oferien el servei d'Internet als seus usuaris. La titularitat estatal de la Biblioteca Pública de Girona sovint ha comportat el seu aïllament en el sistema bibliotecari. De fet, en aquells anys, ja existia un catàleg informatitzat comú a totes les biblioteques públiques gironines, i no era compartit per la Biblioteca Pública de Girona.

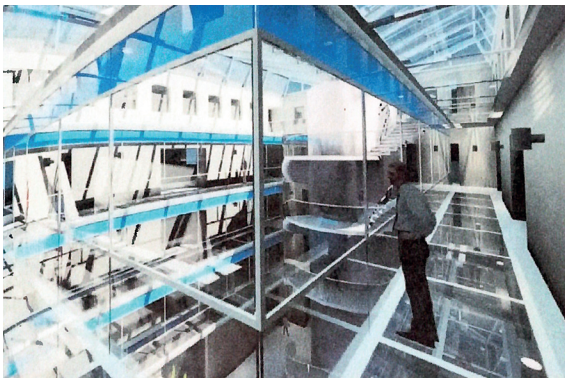
El projecte bàsic que va tenir entrada a l'Ajuntament el 23 de febrer de 2004 per a la necessària llicència d'obres tenia un pressupost de 9 milions d'euros. Segons els seus redactors, el projecte respectava els elements arquitectònics de valor de l'edifici i els integrava als nous usos. Presentava un pati cobert amb una gran cúpula de vidre que unificava totes les plantes a través d'aquest espai central, on es trobaven les circulacions verticals de l'edifici.

Al març, l'Ajuntament va retornar el projecte a Madrid perquè fos modificat: va ser titllat de *clàssic* i es va considerar que no havia estat concebut per a l'activitat cultural. La Generalitat compartia la crítica i es queixava que se l'havia marginat i no havia pogut intervenir pràcticament ni en la selecció de l'arquitecte ni en la redacció de l'avantprojecte.

L'1 de juny de 2004, la Comissió Territorial de Patrimoni analitzà el projecte i va escriure textualment:

«La intervenció que es planteja en el pati dret no es tant de cobrir-lo sinó de treure les parets, fer unes noves de vidre amb una gran lluern a la coberta. Es modifiquen les cobertes amb uns trencaments junt amb la dimensió de la lluern que afecta el volum exterior si bé no és visible des del carrer [...].

»La Comissió constata a priori que la proposta plantejada va més enllà dels criteris indicats per la Comissió en el seu moment. Per això [...], la Comissió acorda per unanimitat deixar en suspens la decisió sobre aquest expedient i propiciar una anàlisi conjunta, exhaustiva i rigorosa de totes les parts implicades (Comissió de Patrimoni, Ajuntament de Girona, Diputació de Girona i arquitecte redactor del projecte), als efectes de consensuar criteris i solucions [...] L'acord [...] no perjudica l'adequació o la inadequació del projecte a la normativa urbanística [...] ja que l'anàlisi d'aquest aspecte no és competència d'aquesta Comissió.»

Reproducció inclosa en el projecte del Ministeri de Cultura de 2004 per a una nova biblioteca a la Casa de Cultura.

El setembre del 2004, va tenir lloc una nova reunió a Girona entre el Ministeri, la Diputació de Girona, l'Ajuntament i la Generalitat per desencallar el projecte. El nou acord recollia el compromís d'un projecte de reforma integral de tot l'edifici (no només de l'ala dreta) i un augment de l'espai cedit a la biblioteca (del 40 al 60 %). El procés per a una nova seu semblava que tornava a començar.

Només tres mesos després, el gener de 2005, el Departament de Cultura va proposar que la Diputació cedís la totalitat de l'edifici per allotjar-hi, també, l'Arxiu Municipal de Girona i l'Arxiu Diocesà. Tant el Bisbat com la Diputació de Girona s'hi van mostrar contraris.

El projecte cobria el pati amb una gran cúpula de vidre que unificava totes les plantes a través d'aquest espai central.

El febrer de 2005 l'Ajuntament de Girona va oferir una parcel·la de les antigues casernes i demanà, com a contraprestació, 600 m² de la Casa de Cultura per ubicar-hi una de les biblioteques municipals. El Departament de Cultura va acceptar la proposta a l'abril, i al juliol la Diputació va presentar el projecte de la nova Casa de Cultura, en la qual preveia una biblioteca municipal de 650 m² així com diferents serveis de la seva titularitat (la Fundació Casa de Cultura, el Conservatori, l'Arxiu d'Imatges...) o molt relacionats (la Fundació Fita).

El conveni signat entre l'Estat espanyol i l'Administració catalana l'any 1982 establí: «Las obras que se

realicen [...] y que no supongan la mera conservación y equipamiento [...] se realizarán con cargo a los Presupuestos Generales del Estado». També disposava que la «contratación y ejecución de las obras corresponderá a la Generalidad, que suscribirá los contratos de obra, incluso en escritura pública, en representación del Estado». Curiosament, ni en el projecte fallit a la Casa de Cultura ni, posteriorment, en el concurs que va arribar a bon port la Generalitat no va reclamar fer ús d'aquesta clàusula i va optar per inhibir-se de contractar i executar les obres, segurament per evitar enxanxar-se els dits en temes econòmics.

2005-2012: Els darrers anys a la Casa de Cultura

El novembre de 2007 dos regidors de l'Ajuntament i la subdirectora de Biblioteques de la Generalitat van viatjar a Madrid per desencallar el tema. Com a resultat, l'abril del 2008 es va publicar la convocatòria pública de la redacció del projecte i la direcció d'obres de la nova biblioteca en l'emplaçament de les antigues casernes, que es va concedir, el setembre, al despatx Corea-Moran Arquitectura, de Barcelona.

Aquesta vegada sí, el tribunal del concurs d'idees va comptar amb representants de l'Ajuntament i de la Generalitat. Així va ser possible el treball de seguiment

de la redacció del projecte per part dels serveis tècnics municipals i del Departament de Cultura. La labor va ser tan intensa que a la Gerencia de Obras en Infraestructuras es van arribar a queixar de la pressió catalana, per a ells insòlita, perquè cap altra comunitat autònoma no havia estat mai tan minuciosa en el seu acompanyament en la redacció dels projectes. Amb tot, les negociacions mai no van ser fàcils i van requerir moltíssima insistència i tossuderia per part de la Generalitat. El canvi de govern a la Conselleria el 2010, i de retruc, el relleu en la direcció del Servei de Biblioteques potser van contribuir al fet que la nova biblioteca no disposés de portes d'accés d'obertura automàtica. Sembla que aquest 2023 l'Estat vol posar-hi remei, però de moment les persones grans o les persones amb mobilitat reduïda continuen tenint dificultats per accedir-hi.

El projecte guanyador feia una lectura del solar com a terreny inhòspit: immobles residencials alts que li donen l'esquena, i carrer sorollós i d'alta densitat de tràfic. Per això, l'edifici —un quadrat de 50 per 50 metres— es reclou en ell mateix, a la manera dels claustres medievals, a través de patis i jardins interiors. L'espai central, el més ampli, té una escala lleugera que connecta físicament i visualment les tres plantes d'accés públic, i és el més concorregut. A banda i banda d'aquesta franja central, hi ha dues *pastilles* més, per a activitats més silencioses i recollides. Sepa-

rant les seccions laterals de la central, hi ha els nuclis de comunicació vertical (ascensors i escales d'emergència) i els serveis.

Aquell 2008 la secció de serveis digitals del Servei de Biblioteques del Departament de Cultura va fer una feina profunda en els tres catàlegs de les tres biblioteques de l'Estat: Girona, Lleida i Tarragona. Es tractava de fer allò que en l'argot tècnic se'n diu *mapatge*: aplegar, analitzar i netejar les dades que es traspassen d'un sistema de gestió bibliotecària a un altre. Això inclou la definició de les etiquetes, els indicadors, els camps i els subcamps que han de migrar segons la normativa catalogràfica dels registres bibliogràfics, els d'exemplars, els d'autoritats, els d'usuaris, els préstecs...

L'any següent, el 2009, es va formar el personal de les tres biblioteques en el programa que ja era hegemònic a Catalunya, tant en el món de les biblioteques públiques com en el de les universitàries. I, finalment, el 2010 es va fer la migració, la transferència i la validació de totes les dades dels tres catàlegs de les biblioteques de titularitat estatal al catàleg col·lectiu. L'aïllament de les biblioteques de titularitat estatal s'havia aconseguit esquerdar. Per a la ciutadania es millorava substancialment el servei.

El 25 de juny de 2010 es publicà al BOE el concurs per a l'adjudicació de les obres per un import de prop de 14 milions d'euros. Es van adjudicar a Copcisa, que

va començar les obres el febrer de 2011 i van durar tres anys.

2012-2014: Preparatius i trasllat

Lourdes Reyes Camps havia treballat a la biblioteca de la Casa de Cultura, com a segona de Teresa Garcia, del 2002 al 2005, i hi va tornar, com a directora, el març de 2012. La seva missió era deixar la nova biblioteca inaugurada. El repte: passar dels 40.000 documents d'accés lliure (la resta es trobava a les set plantes de magatzem) als 100.000 que s'ofereixen en l'emplaçament actual. Canviar un llibre del magatzem (on l'etiqueta té un codi correlatiu) a la sala suposa concebre no només a quina secció anirà sinó com distribuir les diferents seccions pels diferents espais de l'edifici. A tots aquests documents se'ls va canviar l'etiqueta per posar-hi el nou codi, se'ls va incorporar un xip de radiofreqüència i, si no estaven catalogats, es van incloure al catàleg col·lectiu de la Generalitat.

També era el moment de fer una revisió del fons: retirar documents obsolets, fets malbé o duplicats innecessaris i comprar els documents necessaris per equilibrar la col·lecció.

Tota la feineda de preparació per al trasllat i muntatge de la nova biblioteca va ser molt creativa i constructiva, segons Lourdes Reyes. Una de les preocupacions era

El repte del trasllat: el fons de la sala infantil encaixat. (ARXIU BIBLIOTECA)

aconseguir que el discurs de la nova biblioteca fos atractiu. No n'hi havia prou que la col·lecció fos bona i actualitzada, s'havia de presentar de manera interessant i havia d'encaixar amb l'edifici.

La biblioteca de la Casa de Cultura va tancar al públic setze mesos, del 31 d'agost del 2013 al 23 de desembre del 2014, quan, culminat el trasllat, va obrir les portes al carrer d'Emili Grahit. Durant aquest període, la meitat del personal de la Central de Biblioteques va ser reubicat a la biblioteca. La Central de Biblioteques és una oficina de suport a les biblioteques públiques de la demarcació que configuren el Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona i personal del Servei de Biblioteques de la Generalitat. Va ser creada l'any 1954 com a Centro Coordinador de Bibliotecas i la

seva direcció, en aquells primers moments, va recaure en el director de la biblioteca, Enric Mirambell. Maria Dolors Portús i Vinyeta (Torelló, 1951) el va succeir el 1980, amb la recuperació de la Generalitat, i va dirigir el servei fins al 1993.

Així, en aquells setze mesos amb la biblioteca tancada, es van donar de baixa més de 85.000 documents i d'alta 97.000 (noves adquisicions o informatització del fons que només figurava al catàleg de fitxes).

La feina més feixuga del canvi de seu va ser la de posar a les gàbies metàl·liques tots els documents que s'havien de traslladar, tant els que havien d'anar a les sales com els que s'havien de guardar als dipòsits. Es va contractar una empresa de transports que, amb els volums degudament ordenats a les gàbies, els va protegir amb paper de plàstic transparent per traslladar-los, de manera que quan van arribar a la nova seu va ser relativament senzill col·locar-los a la prestatgeria.

Bona part de l'equip van visitar altres biblioteques, com l'Alhondiga de Bilbao o la de Tolosa de Llenguadoc. Sílvia Sanahuja, la directora que va succeir Lourdes Reyes, explica que aquesta feina prèvia de visitar biblioteques similars i de buscar documentació els va servir per pensar com voldrien que fos la biblioteca, sobretot amb referència a la col·lecció i la distribució dels espais, els usos que volien donar-hi i els serveis que hi podrien oferir.

Les gàbies metàl·liques que es van fer servir per al trasllat de gran part de la col·lecció. (ARXIU BIBLIOTECA)

Sílvia Sanahuja va viure els darrers anys de la biblioteca a la Casa de Cultura i va ser directora de la Carles Rahola del 2017 al 2021. A la Casa de Cultura estaven molt condicionats per l'espai, i la col·lecció disponible a la sala era molt limitada, contínuament havien d'estar entrant documents al dipòsit per poder tenir les darreres novetats a la sala i la col·lecció actualitzada. L'espai tampoc permetia fer gaires activitats: quan s'havia de fer una actuació de l'hora del conte a la zona infantil, calia desmuntar mitja sala per encabir-hi el contacontes i les famílies. Hi havia pocs punts d'estudi i de consulta, faltava lloc, hi entrava poca llum natural, l'edifici no era gens accessible i els serveis oferts sempre estaven condicionats per l'espai.

A la nova seu, aquestes dificultats ja no hi són. Les activitats es poden fer en diferents àmbits i de manera

simultània; la col·lecció respira, tant a les sales com als magatzems; als espais hi entra molta llum natural. És un edifici accessible i sostenible, dotat de tecnologia puntera com el sistema RFID (identificació per radiofreqüència) per a l'autoprèstec i la devolució automatitzada.

2014-2018: La inauguració i els primers anys

En el primer any de vida a la nova seu, els visitants van augmentar un 84 %; els préstecs, cap a un 30 %, i la plantilla va créixer un 71 % i va arribar a ser integrada per vint-i-nou persones.

En un inici es va haver de fer molta formació als usuaris, sobretot per explicar-los el funcionament de les màquines d'autoprèstec i de la bústia de devolucions automàtica. Sempre hi havia una o dues persones a l'entrada per informar sobre els diferents espais i els serveis. També, amb la mateixa finalitat, es feien visites guiades a grups i col·lectius. La biblioteca va despertar un gran interès tant a escala local com nacional. Van ser necessaris molts reajustaments en l'edifici, sobretot quant a temperatura i il·luminació. A la zona de treball intern, per exemple, a posteriori s'hi van haver de posar cortines, perquè hi entrava tanta llum que enlluernava i impossibilitava el treball amb la pantalla dels ordinadors.

Era una biblioteca impressionant per la gran il·luminació natural, pels espais diàfans, pel jardí vertical i pels jardins horitzontals centrals. Era motiu d'orgull tant per a la ciutadania com per als treballadors. Però el matí del 20 d'octubre de 2016 un treballador va morir accidentalment mentre feia tasques de manteniment al jardí vertical. Aquesta desgràcia va suposar un cop molt fort per a tots els treballadors de la biblioteca. Durant un temps va ser inevitable la sensació de rebuig cap a l'edifici, en general, i cap al jardí, en particular.

L'accident va comportar que el Servei de Prevenció i Obres elaborés nous protocols molt més estrictes en qüestions de seguretat i obligatoris a tots els edificis del Departament de Cultura. Els treballadors vetllen perquè aquests protocols, encara que puguin semblar exagerats, es compleixin. En el parèntesi de la redacció dels nous procediments es va prohibir l'accés a tots els jardins. Aquest abandonament va provocar que algunes plantes es morissin i que creixessin males herbes.

La biblioteca en la pandèmia

L'any 2019, l'anterior a la pandèmia, visitaven la biblioteca 1.300 persones al dia de mitjana. L'any 2022, el primer d'una certa recuperació de la normalitat, els visitants van suposar poc més del 44 % d'aquella xifra.

Els préstecs van presentar una recuperació més notable: les xifres del 2022 van representar un 72 % de les de 2019 (més de 126.000 préstecs).

El confinament va agafar per sorpresa el personal de la biblioteca, com li va passar a tothom, i va obrir un període d'incerteses. El divendres 13 de març a la tarda, una trucada impel·lia els treballadors a tancar el servei i a anar cap a casa. No van deixar mai de treballar, però. Van col·laborar oferint formació, atenent consultes i resolent incidències de Biblio Digital (abans eBiblioCat), que va incrementar en un 300 % els préstecs digitals. També van oferir activitats virtuals: hores del conte i clubs de lectura.

La biblioteca va estar tancada fins al 2 de juny. Quan va reobrir, només oferia el servei de préstec, i encara molt adaptat a la situació: l'usuari sol·licitava per Internet els documents del seu interès i indicava la data de recollida. L'equip preparava els préstecs per paquets i, quan arribava el dia, l'usuari s'adreçava a la porta de l'espai de cafeteria (accés directe al carrer) i recollia la bossa amb els seus préstecs. Mai no accedia a l'interior de l'edifici. Per al retorn, l'usuari, en el mateix espai, dipositava els documents en unes caixes de cartró que, un cop plenes, es precintaven i es posaven en quarantena.

Els treballadors es distribuïen en tres equips de treball i en diferents plantes. Evitaven el contacte entre si per assegurar que, en el cas que hi hagués un positiu,

només l'equip del positiu s'hagués de confinar i així es pogués continuar garantint el servei.

L'endemà de Sant Joan es va fer una primera i tímida ampliació de serveis: es mantenia el préstec en les mateixes condicions, però, a més, es va habilitar la planta baixa com a espai d'estudi. Per a l'usuari suposava haver de demanar cita i procedir segons els protocols (distància, mascareta, gel hidroalcohòlic); per a la biblioteca, una neteja constant dels espais.

Poc més d'un mes després, el 17 de juliol, la cita prèvia va deixar de ser un requisit per al préstec i es van ampliar els punts de l'espai d'estudi. També es va reprendre una certa activitat cultural, amb aforament limitat i registre d'assistents.

El 30 de juliol es va jubilar una bibliotecària de llarga trajectòria a la casa. Només els membres del seu equip es van poder acomiadar d'ella, sense abraçades ni petons. Els companys dels altres dos equips no es van poder permetre ni això. A tots se'ls va fer molt estrany.

La situació sanitària va obligar a fer un pas enrere. El 30 d'octubre es va haver de tancar l'espai d'estudi i es va deixar de programar activitat. El préstec va quedar de nou com a únic servei, però tres setmanes més tard l'usuari va poder retornar a la biblioteca i, a poc a poc, es va anar ampliant l'aforament. Per al personal de la biblioteca, es va convertir gairebé en un hàbit l'adaptació continuada dels espais, els protocols de ne-

La Biblioteca Carles Rahola, un edifici quadrat de 50 x 50 metres.
(PEPO SEGURA)

teja i l'establiment de circuits rigorosos d'entrada i sortida de documents.

Aquell any 2020 la biblioteca només va estar 120 dies oberta i la sala de petits lectors va romandre tancada des de la declaració de l'estat d'alarma. Fins al setembre del 2021 no es va normalitzar l'horari i sempre es van mantenir els protocols d'aforament, ventilació i neteja.

La biblioteca, avui

La biblioteca, des del seu trasllat al nou edifici, porta el nom de l'escriptor i periodista Carles Rahola Llorens (Cadaqués, 1881 - Girona, 1939), una persona

L'escala lleugera que connecta físicament i visualment les tres plantes d'accés públic, situada a l'espai central, el més ampli. (PEPO SEGURA)

coneguda i respectada a la ciutat com demostra el fet que va fer la conferència d'inauguració de la biblioteca municipal l'any 1931. Aquest humanista hi té un espai dedicat amb una exposició permanent sobre la seva vida i obra, estroncades en ser afusellat pel franquisme al final de la Guerra Civil. Algunes persones encara se sorprenden que el Govern espanyol (sota la presidència de Mariano Rajoy) consentís per a la biblioteca el nom de Carles Rahola, que, a Girona, és símbol de dignitat i llibertat, de resistència davant la repressió.

Des de principis de 2022 la directora de la biblioteca és Maria Àngels Prat Masferrer, que hi treballa des del 2015. L'any 2022 es va commemorar el centenari del naixement d'Enric Mirambell donant el seu nom a l'auditori.

Si Josep Antoni Secret, que del 1848 al 1858 hi va exercir de bibliotecari sense percebre cap retribució ni ajut, pogués veure l'equip, l'edifici i els pressupostos de l'actual biblioteca probablement no s'ho creuria: 90.000 euros anuals per a adquisicions; 25.000 euros per a activitats; 80.000 euros per a la compra i el manteniment de mobiliari i maquinari, i 750.000 al capítol 1, és a dir, de despeses de personal.

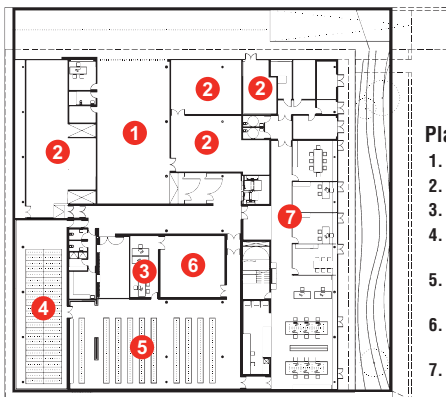
La col·lecció

a. La col·lecció local

Un dels molts atractius de la biblioteca és la col·lecció local, que recull tota classe de materials relacionats amb les comarques gironines i les persones que hi viuen, tant d'autors d'aquí com de fora, en qualsevol suport (llibres, fullets, revistes, audiovisuals, partitures musicals i materials diversos). Aquests documents es troben repartits entre el dipòsit i la sala Girona: Patrimoni i Cultura, a la segona planta, on s'inclou el Quiosc, amb una àmplia selecció de diaris i revistes editats als pobles gironins.

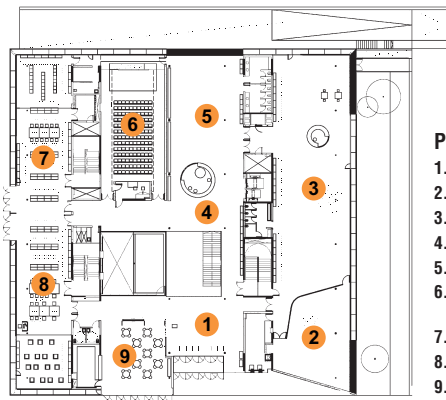
b. El fons patrimonial

La col·lecció patrimonial està configurada pels documents de més de cent anys d'antiguitat, pels impresos anteriors a la Llei del dipòsit legal del 1957 i per

Planta soterrani

1. Aparcament
2. Instal·lacions
3. Sala de reunions
4. Dipòsit (fons patrimonial)
5. Dipòsit (general)
6. Dipòsit (novel·la)
7. Zona de treball intern (despatxos)

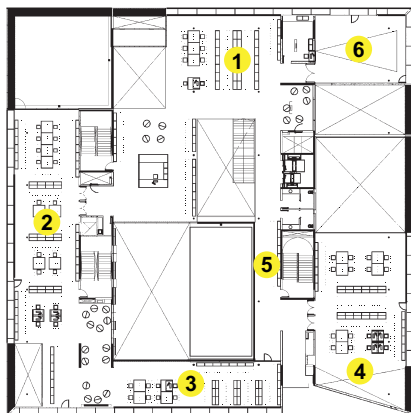
Planta Baixa

1. Vestíbul/accés
2. Sala petits lectors
3. Sala infantil i juvenil
4. Taulell d'informació
5. Sala d'exposicions
6. Auditori Enric Mirambell
7. Secció narrativa
8. Hemeroteca
9. Cafeteria

Planta primera

1. Mediateca i còmic
2. Sala 33 rpm
3. Emprèn, forma't, gaudeix
4. Educació
5. Quiosc
6. Ciències
7. Arts
8. Sala d'informàtica
9. Sala de formació
10. Aula de treball en grup

Planta segona

1. Llengua i literatura
2. Història i societats
3. Filosofia i religió
4. Col·lecció local (no ficció)
5. Col·lecció local (ficció)
6. Auditori petit

les col·leccions especials, de valor, per la seva singularitat.

Aquest fons patrimonial es troba descrit al Catàleg Col·lectiu del Patrimoni Bibliogràfic de Catalunya que, al seu torn, nodreix el Catálogo Colectivo del Patrimonio Bibliográfico (CCPB). També és consultable al catàleg ARGUS, on hi ha la col·lecció moderna.

Des de fa anys, una de les prioritats de la biblioteca és la digitalització d'aquestes col·leccions, per facilitar-hi l'accés i vetllar per la seva protecció i conservació. Entre el 2018 i el 2022 es van digitalitzar la col·lecció completa de manuscrits, els incunables i la col·lecció completa del diari *L'Autonomista* (un dels més sol·licitats). El 2023 s'estan digitalitzant els impresos únics i els efimers, com són els fullets i els cartells. Els fons digitalitzats es poden consultar a la Biblioteca Virtual del Patrimonio Bibliográfico (BVPB), a la Biblioteca Virtual de Prensa Histórica (BVPH) i al dipòsit digital del Departament de Cultura (Calaix).

La conservació i la protecció del patrimoni bibliogràfic és, per a la biblioteca, un deure i una responsabilitat, com també ho és donar-lo a conèixer. Per això, sota el títol de CODEX, s'organitzen i es programen activitats de divulgació enfocades als diferents segments de públic (adult, familiar, infants, escoles). A la segona planta, dins la secció Món del Llibre, hi ha plafons sobre el fons antic de la biblioteca, un

El fons patrimonial de la Biblioteca Carles Rahola

154 manuscrits	S. XIII/XX	
3.533 manuscrits	Certamen Literario (1872/1901) de la Asociación Literaria de Gerona	
Llibres	145 incunables	
	17.860 monografies (S. XVI/XIX)	
2.317 partitures	Fons de Llorenç Pagans, Josep Baró i Lluís Duran	
1.042 goigs	S. XIX/XX	
61 mapes	S. XVII/XX	
48 gravats	S. XVIII/XIX	
241 capçaleres	Diaris i revistes (anteriors a 1900)	
Fons especials	Fons antiga Biblioteca Municipal	Biblioteques del periodista Artur Vinardell Roig, de l'enginyer Narcís Xifra Masmitjà i de l'advocat Narcís Roure Figueras.
	Fons Oms i Fons Busquets Mundet (de medicina)	Fons Oms: 111 llibres, 7 dels quals manuscrits (S. XV/XIX) Fons Busquets Mundet 95 llibres (S. XVIII/XX)

moble de la Impremta Masó i estors amb imatges de documents representatius de la riquesa de la col·lecció.

Una altra via de difusió és la proposta La Perla, que té una periodicitat de quatre mesos. La iniciativa convida l'usuari a conèixer llibres antics i col·leccions especials a partir d'una mostra del fons antic. Pot estar relacionada amb alguna efemèride o bé pot ajudar a explicar aspectes formals del llibre antic o de la seva tipologia (enquadernacions, incunables, llibres de música, etc.). La mostra s'acompanya d'una explicació que es difon també al web.

Es fan exposicions de gran format al vestíbul principal i d'altres de més petites, de temàtica gironina, a la sala de la Col·lecció Local.

Es dona molta importància a les visites escolars, que serveixen per fer un repàs a la història del llibre i per reflexionar sobre l'accés a la informació.

La secció de Patrimoni també publica periòdicament a Facebook breus escrits sobre els fons del dipòsit. Reben el nom de *mòmies*, en consonància amb els testimonis que assenyalen l'absència d'un document dels dipòsits de la biblioteca i que, alhora, en faciliten la reposició.

c. El fons infantil i juvenil

El fons infantil i el juvenil comparteixen espai, però estan clarament diferenciats físicament i visualment.

Els armaris compactes on es guarda la col·lecció patrimonial, configurada pels documents de més de cent anys d'antiguitat. (ALEJANDRO MORCILLO)

La sala de primera lectura, adreçada a mainada de zero a sis anys, disposa d'un fons dedicat a les famílies (embaràs, criança, educació...) i s'hi duen a terme activitats per a nadons (cançons i jocs de falda, ampolles sensorials...).

El fons per als infants de set a catorze anys és d'una gran varietat, i els còmics i videojocs són els materials més consultats.

El ventall d'activitats exemplifica bé la transformació de la biblioteca, d'aquella biblioteca rònega i fosca del carrer de la Força a l'actual: projectes com #somjocs (jocs de taula i de rol) o #InsertCoinRahola (videojocs infantils), clubs de lectura, el cicle CineXic (projecció

d'una pel·lícula amb la col·laboració d'Òmnium Cultural), l'hora del conte (alguns en llengua de signes), tallers i visites escolars, entre d'altres.

d. El fons contemporani

A la biblioteca hi ha de tot. És clar, molts llibres: ja se sobrepassen els 200.000 exemplars. Literatura, poesia, còmics (un gènere amb molta demanda i l'apartat amb més sostraccions), revistes... I cada secció té un discurs propi. La narrativa està presentada per gèneres (novel·la històrica, de viatges, eròtica, negra...); el coneixement, en grans seccions (arts i ciències, història i societats, pensament i creences, forma't, món laboral, idiomes...). I hi ha un quiosc a cada pis, amb les publicacions periòdiques de les seccions de cada planta.

La darrera innovació, la sala 33 rpm, permet escoltar vinils en dues còmodes butaques i ofereix una bona selecció musical que se suma a l'oferta musical de la biblioteca en CD (més de 7.000 títols).

Així com a l'auditori petit es projecten pel·lícules i documentals seleccionats de l'ampli fons audiovisual (més de 10.600 títols), a l'aula d'informàtica s'hi fan tallers d'informàtica i sessions de videojocs, atès que avui són considerats un recurs més per fomentar l'educació i la socialització.

Una altra eina de dinamització de fons són els clubs de lectura, tant per a adults com per a infants i joves.

Als tradicionals, s'hi ha sumat l'oferta d'un club de manga i d'un de filosofia, que ha calgut desdoblar per l'elevat nombre d'inscripcions.

La biblioteca bull amb les activitats clàssiques (consulta, lectura, préstec) i amb les innovadores. A més, com a equipament amb esperit de servei públic, acull també l'activitat divulgativa, cultural o educativa d'entitats i empreses.

La UNESCO, que defensa la biblioteca pública com a força vital per a l'educació, la cultura, la inclusió i la informació, anima els governs nacionals i locals a donar suport a les biblioteques públiques i a participar de manera activa en el seu desenvolupament, amb la finalitat de garantir l'accés democràtic a la cultura i al coneixement. La Biblioteca Pública Carles Rahola camina, en aquest context, amb totes les garanties cap al seu segon centenari.

Els patis i jardins interiors connecten visualment les diferents plantes de la biblioteca. (PEPO SEGURA)

Homenatge al doctor Enric Mirambell a l'auditori que du el seu nom, l'octubre de 2022. (ARXIU BIBLIOTECA)

Vista general de l'exterior de la biblioteca poc després de la seva inauguració el desembre de 2014. (PERE DURAN)

Perspectiva de diferents espais de consulta i estudi i d'un dels quioscos de revistes que es troben a cadascuna de les plantes. (PERE DURAN)

Una sala de la biblioteca avui. La biblioteca ha recuperat la normalitat després de les restriccions que va provocar la pandèmia. (PERE DURAN)

A la Biblioteca Carles Rahola hi ha espais còmodes que permeten una lectura tranquil·la. (PERE DURAN)

Detall de la primera planta. (ARNAU PASCUAL MONELLS)

Sala 33 rpm. (ARNAU PASCUAL MONELLS)

Jugant a un videojoc a l'Auditori. (ARNAU PASCUAL MONELLS)

El servei d'autopréstec. (ARNAU PASCUAL MONELLS)

L'hemeroteca a la planta baixa. (ARNAU PASCUAL MONELLS)

La secció "Girona: Patrimoni i Cultura" a la planta segona. (ARNAU PASCUAL MONELLS)

Aquest treball de Joan Ventura i Carme Renedo és un projecte del Servei de Biblioteques de la Diputació de Girona que entra a la impremta Aubert els primers dies de juliol de 2023. Que la singularitat de la llarga història de la Biblioteca Pública de Girona serveixi per valorar la feina i la trajectòria de totes les biblioteques públiques dels municipis de les comarques gironines.

Diputació de Girona

175

Biblioteca Pública
de Girona
Carles Rahola

**Generalitat
de Catalunya**